

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д - р Анета Антонова

катедра „Гражданскоправни науки” при ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски”,
на Дисертационен труд за придобиване на научната степен „Доктор ” в научно
направление 3.6. „Право“ (Гражданско и семейно право)

Тема на дисертационния труд: „Особеният залог в българското право”

Автор на дисертационния труд: Димитър Иванов

Основание за представяне на рецензията:

Със заповед № РД-38-436/22.06.2016 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” съм
определена за член на научното жури за защита на дисертационен труд за
придобиването на образователната и научна степен „доктор” по професионално
направление 3.6. Право (Гражданско и семейно право) от Димитър Иванов.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

1. Димитър Иванов е докторант към катедра „Гражданскоправни науки” от
06.2013г. Роден е на 28.03.1986г. В периода 10.2006г. – 06.2011г. придобива
образователната степен магистър по право в Бургаския свободен университет.
От 2009г. до 2010г. е стажант в Адвокатско дружество „Дичев, Добрев и ко”. От
01.2015г. е съдебен заседател по наказателни дела към Бургаския районен съд.
Понастоящем работи като юрисконсулт към „Агенция за събиране на финансови
задължения” ООД и към ЧСИ Делян Николов – гр. Бургас.

2. Дисертационният труд е с обем 254 страници. Списъкът на ползваната научна
литература обхваща 135 заглавия на български и 15 на чужди езици.

Предмет на изследването е правната уредба на особения залог, регламентиран
в Закона за особените залози. Тезата на автора е, че особеният залог е модерно
обезпечително средство, което от една страна позволява на длъжника да
продължи стопанската си дейност, а от друга - гарантира вземанията на
кредиторите срещу неизпълнение или неплатежоспособност на длъжника.

Трудът се състои от увод, пет глави и заключение.

Първата глава е озаглавена „Същност и характеристика на особения залог. Сключване на договора. Отделни видове залози. Противопоставимост спрямо трети лица” и е посветена на уредбата на залога в римското право, Еднообразния търговски кодекс на САЩ, Модела закон за обезпечителните сделки, правната уредба на страни - членки на ЕС, както и на трети държави. Анализирани са същността на заложеното право, като е застъпена тезата, че то (независимо дали става въпрос за реален или особен залог) е едно материално, неделимо, акцесорно и обезпечително право, с вещен елемент. Направена е съпоставка между договора за особен и договорите за реален залог и залог по ЗДФО. Отделено е внимание на характеристиките на договора за залог по ЗОЗ. Задълбочено са изследвани предмета на договора за особен залог, субектите, които могат да бъдат страни по договора, както правата и задълженията на същите. В последния параграф от главата е разгледан въпросът за противопоставимостта на особения залог на трети лица.

Втора глава, озаглавена „Устройство и видове вписвания в Централния регистър на особените залози. Отказ от вписване.” е посветена на устройството и дейността на ЦРОЗ, процедурата по подаване и произнасяне по заявленията за вписвания. Направен е анализ на видовете вписвания, като докторантът застъпва тезата, че първично е вписването, което става противопоставимо на третите лица от момента на отбелязване в ЦРОЗ, а вторично – това, при което залогът е противопоставим на трети лица, придобиващи права върху отделните елементи на заложеното имущество, след вписването му в съответния регистър, където се числят заложените елементи. Изследвана е процедурата по обжалване на отказа от вписване.

В третата глава, озаглавена „Изпълнение върху заложеното имущество и трансформация на заложеното право.”, са изследвани проблемите, свързани с изпълнението по реда на ЗОЗ. Разгледани са правните последици от пристъпване към изпълнение и мерките за запазване на заложеното имущество. Направена е съпоставка между продажбата по ЗОЗ и публичната продажба по ГПК и ДОПК, както и продажбата, осъществявана от синдика в производството по

несъстоятелност, като е се поддържа тезата, че продажбата по ЗОЗ представлява извънсъдебен способ за осребряване на имущество. Анализирани са правомощията и отговорността на депозитаря. Засегнат е въпросът относно осребряването на заложеното имущество от частен съдебен изпълнител съгласно разпоредбата на чл. 18 ЗЧСИ. Последният параграф е посветен на възможностите за удовлетворяване на заложния кредитор в случаите, когато залогодателят е извършил разпоредителна сделка със заложеното имущество.

Глава четвърта, озаглавена „Исковете по чл. 35, ал. 3 и 4 ЗОЗ. Особенности на производството по чл. 417, т. 4 и 5 ГПК.“, е посветена на вида, страните, цената на исковете по чл. 35 ЗОЗ. Разгледана е и възможността заложните кредитори по реда на ЗОЗ да могат да се снабдят с изпълнителен лист на основание учредения в тяхна полза особен залог.

В глава пета, озаглавена „Конкуренция между производствата по ЗОЗ и изпълнителните производства по ГПК, ДОПК и ТЗ във връзка с производството по несъстоятелност. Конкуренция между производствата по ЗОЗ, ЗБН и ЗДФО. Недействителност и погасяване на заложното право.“, е изследвана конкуренцията на права на кредитори. Разгледани са въпроси, свързани с конкуренцията между залогът по ЗОЗ и вписани запор и възбрана. Аргументирано е становището, че заложният кредитор по реда на ЗОЗ не е присъединен по право вискател в индивидуалното принудително изпълнение по ГПК. Направен е извод, че продажба се извършва от публичния изпълнител по реда на ДОПК, в случай че заложният кредитор не е вписал пристъпване към изпълнение или ако го е вписал, допусне да се реализира публичната продажба в изпълнителното производство по ДОПК. Анализирани са хипотезите на едновременни производства по изпълнение по ЗОЗ и производства по несъстоятелност, включително банкова несъстоятелност. Последният параграф 6 е посветен на въпросите на недействителността и погасяването на заложното.

Научната задача на изследването е да се извърши анализ на особеният залог като вид обезпечително средство. В така проследената от изложението задача се включва и анализ на предмета на договора за залог по ЗОЗ, на правата и задълженията на залогодателя и заложния кредитор, процедурата по изпълнение

върху заложеното имущество, конкуренцията на обезпечителни права на кредитори върху едно и също имущество.

Цели се да се разгледа частноправния и публичноправен режим на залога, да се обърне внимание на реализирането на заложеното право. Авторът **цели** постигане на яснота, завършеност и убедителност на изводите, устойчивост на утвърждавания чрез труда понятиен апарат и практическа приложимост на изводите.

3. В дисертационния труд авторът умело е съчетал различни методи на научно изследване, което е несъмнено негово достойнство. В изследването са използвани сравнителноправният, историческият и позитивистичният методи, което се обуславя от спецификата на изследваните правни явления. Така избраната и прилагана методика е в състояние да даде отговор на поставените цели и задачи на разглеждания дисертационен труд.

4. Трудът е разработен с научната претенция да бъде първото самостоятелно българско изследване на проблематиката на особеният залог. Следва да се отбележи, че този труд в значителна степен анализира тази проблематика у нас.

В дисертационния труд са изследвани следните въпроси с важно научно значение:

Извършен е задълбочен анализ на обектите на залога, като особено внимание заслужава изследването на поредността на вписвания при залог на търговско предприятие, в което има недвижими имоти. Не може да се сподели обаче тезата на докторанта, че обект на особен залог по ЗОЗ е дружествения дял като част от чистото имущество, което съответства на дела в капитала, притежаван от конкретния съдружник. Този извод стеснява предмета на залога само до залог на дружествен дял в ООД, докато законът изрично урежда възможността за залог на дялове и в персонални дружества.

Теоретичен и практичен интерес представлява изследването относно въпроса кой може да бъде страна по договор за залог по ЗОЗ, и особено възможността гражданско дружество и клон на търговец да бъдат залогодатели.

Отделено е внимание на противопоставимостта на залога на трети лица, като приносен момент има анализа на противопоставимостта между отделни обезпечителни права - залог върху търговско предприятие, чийто елемент е недвижим имот и ипотека върху същия имот; залог на вземане и заповест върху вземане; особен залог на вземане и залог на вземане по ЗДФО; особен залог и право на задържане.

Съществен принос представлява изследването на изпълнението по ЗОЗ, като се прави извод, че продажбата по ЗОЗ представлява извънсъдебен способ за осребряване на имущество, при който заложникът кредитор упражнява свое право да продаде заложената вещь от името и за сметка на длъжника.

Внимание заслужава анализът на понятието „обикновена дейност” по смисъла на чл. 8 , ал. 2 ЗОЗ, като се посочва, че дейността, която се извършва от залогодателя трябва да има траен характер.

Теоретичен и практичен интерес представлява разглеждането на въпроса относно възможността продажбата на заложеното имущество да се осъществи от частен съдебен изпълнител, като следва да се подкрепи тезата на докторанта, че действията на частния съдебен изпълнител по осъществяване на продажба по възлагане не могат да се атакуват с жалби по ГПК като действия по принудително изпълнение.

Извършен е подробен анализ на основанията за погасяване на залога, в особеност хипотезата на чл. 7 ЗОЗ, като се приема че разпоредбата не се отнася за частта от имуществото на залогодателя, която има обслужващо значение към „обикновената му дейност по занятие”.

Направени са предложения de lege ferenda за усъвършенстване на уредбата, сред които следва да се отбележат следните: разширяване на обхвата на чл. 3 ЗОЗ; допускане на възможност нотариуси, съдебни изпълнители, синдици, адвокати и регистрирани одитори да бъдат депозитари; изменение на чл. 32, ал. 5 ЗОЗ, което да урежда конкуренцията между частното изпълнение по ЗОЗ и публичното принудително изпълнение по реда на ГПК и ДПК; отпадане на възможността, свързани със заложените кредитори лица да бъдат депозитари; приемане на механизъм за оценяване на заложеното имущество при подготвянето му за продажба; създаване на уредба относно отговорността на депозитаря, както и относно задължителното му застраховане; уреждане недопустимостта на заповест на сметката на депозитаря за негови задължения; регламентиране на задължение

на заложникът кредитор да уведомява залогодателя за изоставянето на изпълнението подобно на уведомяването по чл. 33 ЗОЗ.

Безспорно достойнство на труда е анализът на практиката. Изследването ѝ е критично насочено към правилно и точно прилагане на нормативните правила в съответствие с теоретичната същност на правните явления.

Посочените приносни моменти на труда имат не само теоретично значение. Те могат да бъдат използвани и от съдебната практика и правното обучение, което несъмнено повишава тяхната стойност.

5. Към автора могат да бъдат отправени някои препоръки с цел усъвършенстване на работата.

Предмет на изследването е залогът, регламентиран в ЗОЗ, което поставя под въпрос темата на труда, която така формулирана предполага изследване на всички хипотези на залог, при който няма предаване на заложеното имущество.

По отношение структурата на труда – отделните глави не са балансирани по обем.

Също така не е необходимо да се възпроизвеждат текстовете на съответните нормативни актове (особено в частта относно устройството и дейността на ЦРОЗ).

Създава се впечатлението на повтаряемост на изследваните въпроси, като напр. анализа на обектите на договора за залог и анализа на видовете залози.

6. Изложените по - горе препоръки относно дисертационния труд имат второстепенен характер и по никакъв начин не намаляват неговото значение. Цялостният прочит на дисертационния труд води до извода, че докторантът притежава познания в областта на търговското, облигационното, процесуалното право и способност за самостоятелни научни изследвания, а постигнатите в дисертационния труд резултати представляват принос в българската правна наука, поради което следва да му се даде изцяло обща положителна оценка.

В заключение следва да се подчертае, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ и чл. 27, ал. 1 от Правилника за неговото приложение, поради което, като убедено давам цялостна положителна

оценка на труда, предлагам научното жури да даде на Димитър Иванов образователната и научна степен „доктор” .

София, 7 септември 2016

Рецензент .....

Анета Антонова